

רואות את העולם אחרת

**צהוב הוא כמו אדום, והאות א' היא כמו כחול,
העולם נע ורוקד כמו תחנת רכבת, ואולי
בלילה כדאי ללכת לישון כי אי אפשר
לראות • כל אחת מאיתנו רואה את
העולם מבעד לעדשות שלה
הפרטיות. ובכל זאת, יש מי שרואה
את העולם לגמרי אחרת • נשים
בעלות הפרעות ראייה ייחודיות נותנות
לנו היבט נוסף, עין בעין**

בואו, קחו משקפיים שם בצד ונצא למסע. בואו נראה את העולם בעוד מימד,
בואו נראה אותו בצבע אחר. בואו, עם משקפי הקסמים הללו נראה איך אנחנו נראים
בעיני מי שרואה את העולם אחרת. חמש נשים שקיבלו עיניים שרואות אחרת, באופן
פיזי לחלוטין, מכניסות אותנו אל טווח הראיה שלהן ומאפשרות לנו לחזות איך זה נראה.

יש לי אות, יש לי צבע

ידעתן באיזה צבע א', ומה הדוגמה של הספרה אחת?

גב' פנינה רייס מאשדוד, סינסתזית, רואה ככה:

"הסינסתזיה מתבטאת אצלי בכך, שהאותיות והספרות נתפסות במוח כצבעות
בגוונים שונים.

כלומר, אני רואה שהן בצבע שחור, אבל התמונה הכללית המועברת למוח היא
בנגיעות צבעוניות.

זה משהו די חמקמק, שלקח לי שנים לתפוס אותו, אבל הוא ללא ספק קיים".

ממתי את מודעת ליכולת שלך? ומנין לך שהיא אינה אוניברסלית?

"כשהייתי ילדה הייתי משתעשעת עם אחותי בשאלות כמו - נכון שושי זה שם
אדום? ורותי ירוק כהה?

"היא נהנתה מהרעיון, שיתפה פעולה ועזרה לי להדביק שמות לצבעים.

"יום אחד קראתי כתבה ב'המודיע הצעיר' ובה הסבר על סינסתזיה, והבנתי שזו
תופעה פיזיולוגית אמיתית, וכן שזו תופעה יוצאת דופן ואינה מנת חלקם של כל
האנשים. אפשר לומר שדי הרגשתי חשובה.

"הראיתי לאחותי את הכתבה והיא היתה מופתעת - את התכוונת ברצינות תמיד?
הייתי בטוחה שזו בדיחה!

"מאז אני נהנית לפעמים לתחקר אנשים על צבעי האותיות והמספרים, כבר גיליתי
הרבה סינסתזים סביבי.

"פעמים רבות חידשתי לסינסתזים הללו, שהם בעצם תופעה, עד אז הם בכלל
לא שמו לב לכך..."

סינסתזיה בהגדרתה: סינ = תחילית שמשמעה יחד, אסתזיס = חושים; בעברית:

עירוב חושים או ערבוב חושים. מהערבוב נוצר מיזוג קוגניטיבי בין חושים שונים.

במה משרתת אותך היכולת שלך?

"לא יצא לי להשתמש בשירותיה למשהו מסוים... אני בטלנית?"
"אבל אני בהחלט לא מבינה איך אפשר לקרוא ספר שכל האותיות בו שחורות ומדכאות... אלה ממש חיים משעממים".

בטח היו מקרים משעשעים בעקבות הסינסתזיה...

"לאחר הולדת בנה הבכור של אחותי, היא הראתה לי את הספח החדש בתעודת הזהות ואמרה לי בעיניים רוויות נחת: 'תראי איזה יופי השם שלו'. הא' האדומה ככה באמצע, ומשני הצדדים כחול וירוק בסימטרי.

"פלאצות אחותי, א' היא האות הכי שחורה והכי משעממת מכל האותיות. אבל מובן שלא אמרתי לה את זה ולא פגעת באמא הנרגשת..."

"ועוד משהו: לאחר שאחיותי ואני גילינו את התופעה המעניינת, ניסינו לתחקר את אחי בן ה-3 על צבעי האותיות: באיזה צבע א'?" ובאיזה צבע ג'?" וחי?

"למרבה ההנאה הילדון השיב בבטחון תשובות בוטחות ועקביות! ז' תמיד היתה ורודה, ש' סגולה וחי' תמיד ירוקה. אנחנו חגגנו את הגילוי של הסינסתזיה הקטן שלנו.

"עד שיום אחד הבטתי בו בשעה שהרכיב את פאזל הא"ב הענק והמפורסם שלו, בו היה שקוע שעות רבות.

"פתאום ראיתי שהז' בצבע ורוד, הח' בירוק והש' בסגול בוהק..."
גב' מירי וינברג, סינסתזית העוסקת בכתיבה, מוסיפה: "כשהייתי בכיתה ו', ובכלל עוד לא ידעתי שיש לי משהו שונה מכל אחד, שוחחתי עם חברה על המחנכת החדשה, ופתאום החברה שלי אומרת לי: 'יש לה קול מעניין כזה, נכון? קול של תמרים כאלו עם שקד בפנים, מצופה קוקוס'.

"הייתי בהלם, לא בגלל ההגדרה המשונה, אלא בגלל שגם כשאני הקשבתי לה, עלה לי בפה המרקם של הקוקוס, יחד עם עוד משהו שלא הצלחתי להגדיר, והנה, היא הגדירה לי במדויק! "זאת היתה הפעם הראשונה שתימללתי את ערבוב החושים הזה. כשנבחנתי בהיסטוריה למשל, לא הייתי צריכה יותר מלעצום את העיניים ולהזכר באיזה צבע היה הקטע שדיבר על המהפכה הצרפתית.

"ברגע שידעתי מה הצבע [וזה לא לקח הרבה זמן, כי זה היה הצבע של המילים: המהפכה הצרפתית], מיד עלו בי הרעשים שחוויתי כשלמדתי, ודמיינתי את עשרות הצרפתים מנופפים מול הבסטיליה, והתחלתי לשפוע חומר. אין ספק שלהיות סינסתזית זו חוויה גדולה, זה עשיר וצבעוני, משמח וחי. חווים את העולם בצורה הרבה יותר מוחשית".

והחסרונות?

"לפעמים אני קצת נבוכה כשאני קולטת כמה אני רואה שונה. זוכרת את עצמי בתור ילדה שואלת את אחותי: איזה צבע גימ"ל? והיא עונה לי שאין דבר כזה צבע לאות, ואני מתעקשת שהיא

עוד קצת על סינסתזיה

סינסתזיה, במילים פשוטות, זהו ערבוב חושים. תופעה שבה גירוי אובייקטיבי אשר נתפס באופן חושי אחד מעורר חוויה סובייקטיבית בחוש אחר. ארבעה אחוזים מהאוכלוסיה מזוהים עם התופעה, אבל כל אחד מהן באופן אחר. מתועדים יותר מחמישים סוגים שונים של סינסתזיה. מילים יכולות לקבל צבע או לגרום לתחושת טעם בפה, יחידות זמן כמו שנים וחודשים יכולות להתפס כאילו הן ממוקמות במקום קבוע במרחב. הצורה הנפוצה ביותר היא של ימים המופיעים בצבעים קבועים. התופעה הנפוצה ביותר כתת-תופעה של סינסתזיה היא גרפמה - צבע שבה נתפסות מילים וספרות בצבעים קבועים.

אנשים שונים, ממקומות שונים בעולם, טוענים למשל שעיטוש הוא בהיר יותר משיעול, ואינם יודעים להסביר בדיוק מדוע.

אחת התאוריות במחקר הסינסתזיה טוענת שכולנו נולדים סינסתזים, אבל החושים הללו מתנוונים אצלנו עד גיל שלוש. אצל סינסתזים הקשרים אינם מתנוונים וכך מפעילים נורונים במוחם - נורונים אחרים. לדוגמה: נירון שמגיב כאשר הוא רואה את הספרה אחת, מפעיל נירון באזור אחר במוח שנקלט כצבע כחול.

כתומה ורוצה לדעת אם לכולם היא כתומה.

"בעלי בהחלט היה מופתע בתחילה מהגדרות כמו: אני לא יכולה לאכול את זה, יש לזה צבע של מכונית תקועה בפקק..."
"אבל לאט לאט, אני חושבת שהוא אפילו הבין למה התכוונתי, כלומר הבין למה אני חווה דברים מסוימים כמו שאני חווה ואפילו, אני שומעת ממנו לפעמים על הסתכלויות דומות. אין לי מושג אם זה יכול להיות, והאם סינסתזיה יכולה להיות נרכשת, אבל ככה זה עושה לי רושם..."

צבע הבריאה

הצבע הזה שבו הטבע צבוע, לא מובן מאליו. עיוורות הצבעים נדירות, אז ביקשנו מצילה, אמא לילד עיוור צבעים, לראיין אותו.

"ומה שמשמעותי לי כבן הוא, שאני רואה גם אפור וורוד אותו דבר. אבל ברוך ה' לומד להתרגל. כילד הייתי עושה כל מיני 'טריקים'. למשל מחכה שהמוכר יביא לי עט כי אני רוצה שחור ולא רוצה שיצא לי אדום או לוקח בכוונה משהו שאני יודע שהוא לא נכון כדי שהוא יחליף לי.

"כבחור, למדתי שאני יכול לבקש עזרה, אבל עדיין מצחיק לראות שיש בחורים שחושבים שאני סתם מרמה אותם ובודקים אותי שוב ושוב גם כשכבר שכחתי שסיפרתי להם.

"קוריוזים יש בלי סוף.

"באחד הימים כשחזרתי הביתה ביום הראשון ללימודים ואמרתי לאמא שלי שלמחנך יש זקן ירוק, השכנות שעמדו שם התגלגלו מצחוק.

"כשאמא שלי גזרה לי ציפורניים -

נשאר קצת לכלוך שחור. הוא היה נראה לי כמו דם ומאוד נלחצתי.

הוא רואה את העולם כך: "מגיל קטן ממש אני יודע שאני עיוור צבעים", מספר בנה של צילה. "סבא שלי גם הוא היה עיוור צבעים וידוע שהתורשה בענין עוברת דרך האמא בדילוג של דור אחד. כבר כשהייתי קטן ממש הסתקרנה אמא שלי אם קיבלתי את התורשה ונתנה לי למיין צבעים כדי לבדוק זאת. אנחנו לא מספיק מבינים בשמות ובסוגים של עיוורון צבעים וגם לא עשינו אבחון מעולם, כי הבעיה מוכרת במשפחה שלנו, ומה שנקרא, אנחנו לא מתרגשים.

"אנחנו יודעים שהבעיה אינה פתירה ושהיא תורשתית. יש לי עוד אחים שסובלים ממנה, אבל כל אחד ברמה אחרת, ואני גם מודע לכך שיכול להיות שגם לנכדים שלי תהיה בעיה דומה. "אני אישית יודע, שאני רואה כל מיני צבעים כצבע אחד ואיני יודע להפריד ביניהם.

"כל מה שאני אומר עכשיו, אני יודע כי אמרו לי. במציאות, בורדו ושחור אני רואה אותו דבר, וגם כתום - חום, וירוק וסגול - כחול.

עוד קצת על עיוורון צבעים

עיוורי צבעים מתקשים מאד או אינם יכולים להבחין בין צבעים שונים, שרוב האנשים יכולים להבחין ביניהם בקלות. הסובלים מעיוורון צבעים מוחלט רואים את העולם כולו בגווי אפור ומבחינים רק במידת כהותם ובהירותם של הצבעים.

עיוורון צבעים עלול להיות תוצאת פגם בתאי המדוכים שברשתית העין, בתאי העצב שברשתית, בעצב הראיה או בקליפת המוח. עיוורון הצבעים הנפוץ ביותר - הדלטוניזם. הדלטוניזם הוא תורשתי לחלוטין ואינו מאפשר להבחין בין אדום לירוק. ישנו גם דלטוניזם כחול-צהוב.

בחושך, למעשה, כולנו עיוורי צבעים, כי הראיה מסתמכת על הקנים שאינם רגישים לצבע.

תתפלאו לשמוע, אבל ישנם רבים שרואים את העולם כך, בצבעים שונים מהרגיל. כמעט בכל אוכלוסייה ישנם 4-10% עיוורי צבעים. רוב רובם של עיוורי הצבעים הם גברים ואצל נשים הליקוי אינו נפוץ.

ישנן כמה קבוצות גורמים נוספות לעיוורון צבעים: עיוורון צבעים הנובע מפגם פיזיולוגי במוח, עיוורון צבעים סביבתי (גדילה בסביבה בה חסר לחלוטין צבע מסוים) ויתכן שקיים גם עיוורון צבעים תרבותי.

עיוורון צבעים הנובע מפגם ברשתית הוא תוצאה של אי פעילות אחד או שניים מסוגי המדוכים או תוצאה של שיבוש בעיבוד המידע על אודות הצבעים המנוגדים, בתאים הדו-קוטביים, שבנגליונים של הרשתית.

אחת הדרכים הנפוצות לאבחון עיוורון צבעים היא מבחן מיוחד הבודק את ראיית הצבעים. המבחן מציג תרגילים שונים שבהם מוצגים סימונים המורכבים מנקודות בצבעים שונים, כאשר על הנבחן להגיד מהו המספר המופיע בתמונה, מי שרואה עולם צבעוני תקין יוכל להבחין בקלות מהו הסימן המוצג, ועיוור צבעים יתקשה להבחין.

עיוורון צבעים, מעניין לשמוע, לעיתים אינו לקות אלא תרבות, ובעצם - לקות קבוצתית נרכשת. באוצר המילים שבקבוצת מיעוט גדולה של שפות דיבור, מכל רחבי העולם, לא קיים הבדל בין שמות צבעים שונים, שמרבית שפות הדיבור כן מבדילות ביניהן. למשל, בשפות רבות יש מונח אחד שמתאר הן ירוק והן כחול או מונח אחד המתאר הן כחול והן כהה. בתחילה סברו החוקרים ששמות הצבעים בשפות שונות הם שמות שונים, משום שאנשים ממוצא שונה נולדים עם ראיית צבעים שונה, כשם שהם נולדים עם צבע עור שונה. הרעיון הופרך והתאוריה שהיום רואים בה הסבר היא, כי בסביבה שבה השפה אינה מבדילה בין שני צבעים, מאבדים עם השנים את היכולת להבדיל בין צבעים אלו.

תאוריה חדשה יותר הנמצאת כיום בוויכוח ולא ברור אם היא מספקת הסבר לגורם מרכזי, משני או שולי, מציעה שבאזורים שיש בהם קרינה על סגולה רבה, המבוגרים חדלים להבדיל בין כחול לבין ירוק, והדבר משפיע על שפת המקום.

עוד קצת על 'תסמונת אירלן'

שיטת אירלן נוסדה בארצות הברית ב-1983 על ידי הפסיכולוגית החינוכית גב' הלן אירלן, והיא מבוססת על מחקרים המוכיחים כי חלק מהאנשים שאובחנו עם בעיות קשב וריכוז, למעשה סובלים מבעיה של עיבוד חזותי. מתברר, כי ישנם מקרים רבים שבהם המוח מעבד בצורה לא יעילה אחד או יותר מהצבעים שבקרן האור, ובכך יוצר עיוותים בתפיסה החזותית. רבים מהלוקים בתופעה סובלים מכאבי ראש ורגישות לאור. הפתרון הפשוט לתופעה, כפי שמצאה גב' אירלן, מבוסס על שימוש במסנני צבע המותאמים אישית לכל מטופל.

ישנו טווח רחב של לקויות הנובעות מתסמונת אירלן, וכל מטופל נעזר בשיטה בצורה אינדיבידואלית המתאימה לו ביותר. ישנם צבעים וגוונים שונים של מסנני קריאה, חלקם כל כך בהירים, עד שהמתבונן מהצד מתקשה להבחין בצבע, אך עבור המטופל הם מבצעים שינוי דרמטי. יש כאלה המרכיבים משקפיים רק לקריאה או גם במהלך היום, אחרים נעזרים רק בשקפים לקריאה, וישנה גם אפשרות לעדשות מגע מתאימות.

הלקות היא לעיתים מולדת ולעיתים תוצאה של פגיעה, תאונה ואפילו טראומה רגשית. מדובר ברצף שבו ישנם הסובלים מאד, וישנם שסובלים פחות. רבים מהם מתקשים לקרוא ועייפים מאד. האור, כך הם מתארים, שואב מהם את האנרגיה.

לפני אבחון מקיף ניתן להשיג שאלונים פשוטים המכוונים את הנבדק אם הבעיות שמהן הוא סובל קשורות לאירלן או לא. (חשוב לדעת שישנה קרן מיוחדת המסייעת במימון עדשות אירלן.) התסמונת אינה זניחה. כ-14-12% מהאוכלוסיה סובלים מתסמונת אירלן וכ-30% אחוזים מבעלי הפרעות קשב וריכוז, הם בעצם בעלי תסמונת אירלן 'מחופשים'.

לרוב, טקסט מודפס בשחור על גבי לבן הוא הגרוע ביותר עבור הסובלים מן התסמונת, כי השחור והלבן מכילים את הצבעים כולם. הסובלים מן ההפרעה יסתחררו קשות ממראה דף לבן מלא באותיות שחורות, ולעיתים אף ירגישו קרוב לאובדן הכרה. אחרים יסתחררו נואשות משהיה בחדר המואר בפלורוסנט לבן, ואפילו קרני שמש יסחררו אותם מאד.

ערכת האבחון לבעיה כוללת סט שקפים, עד להתאמה מושלמת של משקפיים בצבע מתאים.

אם נמדוד בעצמנו משקפי שמש בגווני כחול-שחור-חום-אפור, נגלה שיש זוג אחד שממנו אנחנו רואים את העולם באופן מושלם, ברור ורגוע. לכל אחד מאתנו יש נטיה לצבעי אור אהובים ופחות, ב'אירלן' התופעה מתבטאת באופן קיצוני.

- שמטפל בשילוב שבין המוח לעיניים, וגם לנוירולוג, ומכיון שלאיש מהם לא היה מענה עבירי, סבלתי ארבע שנים תמימות. הישועה הגיעה אלי בחסדי ה' דרך הלקות של הבן שלי. אחרי שהוא עבר אבחון ראשון ב'אירלן' הוא מיד אמר לי, מאושר: 'אמא, עכשיו את!'

"המלמד שלנו היה מלמד ניקוד לפי צבעים וזה אחד הדברים שהיו לי מאוד קשים.

"כשקניתי לעצמי עטיפות ורודות לספרי לימוד, אמא שלי התעקשה להחליף, ואני לא הבנתי מה לא מתאים בהן...

"כבר כילד סבא שלי סיפר לנו, שכשהוא היה צעיר סבתא שלנו רצתה שהוא ימליץ לה על צבע שיש למטבח החדש. הוא התחבר מאד לשיש ירוק, כי חשב שזה בדיוק צבע השולחן שהיה להם, וסבתא למדה מהר מאד שאותו לא שואלים בעיני צבעים...

"היום אני רואה את אחי הקטן שמבקש קרקר ירוק או מתעקש על החולצה האדומה שלו, רואה את החיוכים שהנוכחים מסביב מחליפים ומבין שזו כנראה טעות משותפת שלו ושלי, ואני כבר יודע שעוד מעט גם הוא ילמד שבנושא צבעים עדיף שישמור את ידיעותיו לעצמו...

"אם תשאלו במה הראיה הזאת מועילה, אומר שאולי היא למדתי אותי קצת לשתוק וקצת לחשוב לפני שאני מדבר..."

מעדשה אחת מביטים שניים

לפעמים העולם נע וזע, האבחון מטלטל מצד לצד, והפתרון הוא בסך הכל שקף צבעוני.

גב' נאווה קליין רואה ככה:

"אני וארבעת ילדי מרכיבים משקפיים בעלי זוגיות צבעונית. אבל זה, אם נדייק, כבר סוף הסיפור, והסוף הטוב שלו.

בתור ילדה וצעירה לא חוויתי קושי מיוחד בראיה. היה לי קושי מסוים בתפיסת עומק בלילה ותו לא. כשהייתי כבר אמא לילדים, עברתי ניתוח מוח וקמתי ממנו לעולם אחר ונורא. אחרי הניתוח המורכב לא יכולתי לסבול אור, היו לי כאבי ראש איומים וגם 'ורטיגו'. כשעמדתי מול מדרגות, הן מיד הסתובבו והתערבלו מול עיני ולא היה שייך לעלות או לרדת בהן, נסיעות שרדתי רק בעיניים עצומות ולא הייתי מסוגלת להכנס למקום מוצף אור כמו בית ספר, מרכז קניות או בית חולים. כשרק פסעתי לכיוון מקום כזה, מיד היטטטשה התמונה מולי, ריצדה והכפילה עצמה עשרות פעמים. אולם הופעות בכלל הפך אותי ללא-שפוייה. הראיה בגדה בי בלי הודעה מראש והסתרבלה גם לפי מיקום קרני השמש ותנועות השמים. עמדתי ושוחחתי עם מישהי ברחוב, וכשענן רק זז מעלינו, ראיתי את פניה נמסות או כפולות, ולא יכולתי להתרכז עוד. שילוב של אור פלורוסנטי לבן עם אור צהוב רך בלבל אותי לחלוטין, וריצד בפראות מול עיני.

"ההבדל ביני לבין אחרים שסובלים מהתופעה מיום היוולדם הוא, שאני ידעתי מה קורה לי. אלו שנולדים עם התסמונת, אפילו לא יודעים להגדיר את הסבל שטורד את חייהם.

"וכן חייתי. עברתי סבל נוראי בכל יציאה מהבית, ואם הגחתי לסידורים או לביקור רופא, הייתי חייבת לנוח שעות ארוכות לאחר מכן כדי לחזור לתפקוד.

"לא השלמתי עם הסבל, כמובן. פניתי לרופא עיניים, לנוירואופטולוג

האוטיסטי. כשהנחנו לו שקף צהוב הוא אמר מיד בהשתאות: 'אמא, תקני לי את זה!' נדהמתי. כי הוא ילד שמעולם לא ידע להגדיר מה הוא רוצה ומה הוא מבקש. לפני האבחון היה נתקל ללא הרף בחפצים, מפיל דברים לרצפה ונחבט, ועם המשקפיים הוא הולך ישר, פשוט רואה את העולם שלפניו ברור וישר.

"הבא בתור היה זה שלמד באותה עת בכיתה ה'. באבחון, גב' אלעד נתנה לו לקרוא מהדף, והוא כמוכן לא הצליח לקרוא. גב' אלעד הניחה בכל פעם שקף בצבע אחר. כשהיא שמה את השקף האפור, פתאום הכה הילד על השולחן בתדהמה והצליח לקרוא את רוב הקטע. הוא אמר שהדברים בדף הפסיקו לזוז ימינה ושמאלה. גב' אלעד שאלה אותו איך הוא בדרך כלל רואה את הדף, והוא ענה שהדף מחליף צבעים. הוא תיאר את הדף כמו תחנת רכבת של אותיות, שזזות כל הזמן.

"הילד הראשון שלקחתי לאבחון היה אז כבר בחור בן 16, שאובחן קודם לכן עם בעיה של קשב וריכוז ודיסלקציה. הוא ידע טכנית לקרוא, אבל לא הצליח להתרכז בחומר כתוב יותר מעשר דקות. גם תרגילי חשבון הוא לא הצליח מעולם לבצע. היה לו זכרון מדהים, אבל הוא לא תיפקד בכלל בלימודים ונגרר מאחור. בו זמנית, היה לי ילד בכיתה ה' שגם הוא לא הצליח לקרוא, לכתוב או לבצע תרגילי חשבון. שניהם עברו אבחונים של נוירולוגים שהציעו כל מה שאפשר להציע. לשניהם הציעו ריטלין ושיבוץ בכיתות קטנות, כי הפערים הלימודיים שצברו עם השנים היו עצומים.

"השקענו בנער הון של כסף והמון שעות ומאום לא התקדם ולא הועיל.

"כיון שההוראה המתקנת לא פתרה את הבעיה, בדקתי אפשרויות

כשהיא שמה את השקף האפור, פתאום הכה הילד על השולחן בתדהמה והצליח לקרוא. הזמנו משקפיים מיוחדים מארה"ב. הוא הרכיב אותם ואמר: 'איזה נס! העולם לא נוזל יותר!'

"הזמנו משקפיים מיוחדים מארצות הברית. למחרת הוא הרכיב אותם ואמר: 'איזה נס! העולם לא נוזל יותר.' "כן, זמן קצר אחרי שקיבלו את המשקפיים, מצאתי אותם הולכים לישון עם ערימות ספרים..."

איך התנהל התהליך של הכנת המשקפיים?

"התאמת העדשות נעשתה אצל המומחים. ראשית, בדקו מהו הצבע הנכון לכל אחד מאתנו לראות דרכו את העולם, ונערכה סדרה של בדיקות להתאמת עדשה מדויקת. למאבחנת ישנם שקפים בכל צבעי הקשת, וכל אחד מאתנו בחר את הצבע הנעים והמדויק ביותר. לי עצמי ישנה עדשה שמשלבת שלושה צבעים, והמראה הסופי שלה הוא בגווני סגול-חום. ילד אחד מרכיב עדשות בגוון ורוד-סגול, ילד נוסף עם משקפיים אפורים כהים ועוד אחד - צהובים. העדשות מוכנות בארצות הברית, אנחנו בחרנו מסגרת רגילה בחנות כאן בארץ, והאופטומטריסט חתך את העדשות היחודיות בהתאם למסגרת.

"מאז שאנחנו רואים את העולם אחרת, חיינו השתנו פלאים. לפעמים אני משפשפת את עיני ומתקשה להאמין מה יכול זוג משקפיים לעשות בסייעתא דשמיא. אני קיבלתי יכולת חדשה לצאת מהבית ולתפקד כאחד האדם, הילדים התחילו ללמוד,

נוספות וחברה טובה הציעה לי לקרוא חומר על 'שיטת אירלן'. קראתי, נזכרתי בחומר דומה שקראתי עשרות שנים קודם לכן, שנכתב בו כי 'אירלן' יכול להתחפש לדיסלקציה ולהפרעות קשב וריכוז, ומיד קבעתי תור לאבחון.

"כשהגענו לאבחון אצל גב' שולמית אלעד, הניחה המאבחנת שקף צבעוני על דף כתוב, והנער שלי, זה שכבר תויג בכל התגיות, פשוט התחיל לקרוא בשטף! בעיות הקש"ר נעלמו כלא היו עם השקפים, וכך הבנו שהן אכן לא היו, כי לבעל הפרעה, שקף בכל צבע שהוא לא יועיל.

"לאחר האבחון התברר, שנוסף על הרגישות לקרני אור מסוימות, לנער היתה גם ראיית צינור - שדה ראייה צר מאוד שהולך פעמים רבות שלוב זרוע עם 'אירלן'. הוא היה הולך ברחוב ואנשים היו נתקלים בו בלי שראה אותם קודם, עצמים היו מופיעים מול עיניו ללא הודעה מוקדמת, והוא לא ידע לשתף אותנו בבעיה כי לא היה לו שמץ של מושג שניתן לראות אחרת. כשהיה ילד, אהב מאוד משחקי חצר, אבל בכדור מעולם לא הצליח לשחק. הכדור פשוט היה נעלם מעיניו, ואז מופיע והולם לו בפרצוף. כך גרמה הלקות הנעלמה גם לקושי ולדחיה חברתית.

"הילד הבא שהבהלתי לאבחון היה בני הבכור, שנמצא על הרצף

עוד קצת על עיוורון לילה

נכון שכולנו מתקשים לראות בלילה, אך יש אנשים הסובלים מעיוורון לילה ממשי. הם למעשה לא רואים דבר באפילה. התסמינים משתנים על בסיס פרטני לכל מטופל, וכוללים ראייה חלשה באור מעומעם, קושי לראות בזמן נהיגה בלילה, הסתגלות איטית במעבר בין תנאי תאורה בהירים לאפלוליים. למעשה, רק רופא העיניים יכול לאבחן האם מדובר בתופעת עיוורון לילה או בתופעה אחרת.

בחלק מהמקרים, עיוורון הלילה הוא גנטי, אך במקרים אחרים הוא נרכש. מספר מחלות עיניים יכולות לגרום לעיוורון לילה, כמו קטרקט, המעוותת את העדשה. גם קוצר ראייה או ראייה מטושטשת, יש בכוחם לגרום לעיוורון לילה, ואף מחסור בויטמין A.

אנשים הסובלים מסוכרת נמצאים בסיכון גבוה יותר לבעיות ראיית הלילה. במהלך השנים, רמות סוכר גבוהות בדם מרעילות את כלי הדם והעצבים בעיניים, דבר הפוגע בהדרגה ברשתית. שני הסימנים המוקדמים לבעיות ראייה כתוצאה מסוכרת הם ראיית לילה ירודה וכן זמן הסתגלות ממושך במעבר מסביבה מוארת לסביבה יחסית חשוכה.

חשיפה מתמשכת לאור השמש יכולה לפגוע בראיית הלילה עד לכמה ימים. אדם הסובל מתופעת עיוורון לילה, מחויב לנקוט אמצעי זהירות כדי לשמור על עצמו ועל אחרים. לעיתים רופא העיניים ימליץ על שימוש במשקפיים בעלי עדשות מיוחדות לראייה בלילה. בשעות היום מומלץ להשתמש במשקפי שמש כהים, אשר מפחיתים את הבהוק בשהות בסביבה מוארת, ויש בכוחם להקל על המעבר לסביבה חשוכה.

סגורים מוארים באורות לבנים יותר ובוהקים יותר, והמוטרדים מן התופעה סובלים עוד יותר. ככל שילד או אדם כזה נמצא זמן רב יותר באור, הבעיה מחריפה והמוח שלו מוצף בדם. אין פלא שילדי היו חוזרים בסיומו של יום לימודים עצבניים, חסרי תאבון, ולא יודעים לקרוא וכתוב. ה' הטוב האיר עלינו אור חדש".

הכמה בלילה

איך אנחנו בכל זאת רואים בחושך? חשבתם על זה? תחשבו עכשיו, כי מסתבר שלא כולם רואים.

גב' דינה אהרונ' רואה ככה:

"ביום-יום אני מתפקדת נפלא ברוך ה'. אני אשה פעילה ובריא, מרכיבה משקפיים עם מספר סטנדרטי, אבל בלילה החיים שלי אחרים. אני מודה לה' יום-יום שנולדתי אחרי המצאת החשמל, כך שהלילה שלי הוא לא ממש לילה, אלא מצטמצם לאותם מקרים שאני מגיעה למקום חשוך לחלוטין, כי אז אני פשוט עיוורת. "עיוורון הלילה שלי נרכש בעקבות מחלה גנטית, ועם השנים איבדתי לחלוטין את הראייה הלילית".

איך את מתמודדת עם הראייה השונה?

"בעיקר בורחת ממנה... בבית תמיד ישנה תאורה קלה, גם בלילות, איני יוצאת לבדי בשעות החשיכה למקומות שאינם מוארים מספיק, ובאופן כללי אני אוהבת את שעון הקיץ עם הימים הארוכים ומשתדלת להתמודד גם בחורף. כשאני נקלעת למקום אפל אני יכולה רק להודות לבורא עולם - פוקח עיוורים, עוצרת על מקומי ומזעיקה עזרה".

לקרוא ולהתקדם. את הבן שלי, שאף עלה לכיתה א', הרצתי לאבחון עם הקושי הראשוני, וגם הוא קיבל משקפיים צבעוניים והולך מאושר ללימודים.

"איכפת לי מאד שאף מאבחן או רופא עיניים לא הסכים

עצמים היו מופיעים מול עיניו ללא הודעה מוקדמת, ולא היה לו שמץ של מושג שניתן לראות אחרת

להכיר בבעיה או בפתרון שלה. אני קוראת מנסיוני להורים - יש איטיות או קושי בקריאה? בדקו מיד את הראייה ולאחר מכן ערכו אבחון 'אירל'!

"בשנים האחרונות התופעה רווחת יותר, מכיון שמקומות

4/2/20